

ДО НАУЧНОТО ЖУРИ

формирано във връзка с конкурс за получаване на академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 3.6 Право (Гражданско и семейно право), обявен от Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

РЕЦЕНЗИЯ

от Ангел Симеонов Калайджиев, професор в юридическия факултет на Софийския университет “Свети Климент Охридски”, д.ю.н.

1. Информация за конкурса

По обявения от конкурс за заемане на академична длъжност “доцент“ по професионално направление 3.6. Право, научна специалност („Гражданско и семейно право“) на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ), обявен в „Държавен вестник“, бр. 98 от 19.11.2024 г., доклад № РД-21-125/16.01.2025 г. от доц. Даниела Дончева, декан на Юридическия факултет на ПУ, участват двама кандидати – Димитър Симеонов Топузов, главен асистент в Юридическия факултет на ПУ, катедра “Гражданскоправни науки“, и Иван Петков Мангачев, адвокат от Софийска адвокатска колегия.

Участвам в състава на научното жури съгласно Заповед № рд-22-67/16.01.2025 г. на ректора на УНСС.

2. Първият участник в конкурса е Димитър Симеонов Топузов

2.1. През периода 2004-2009 Димитър Топузов е бил студент по специалност „Право“ в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Успешно се е дипломирал като магистър по право на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. От 2011 до 2013 г. е работил като юрисконсулт в Община Пловдив. От 2016 г. е вписан като адвокат.

От 2011 до 2014 г. Димитър Топузов е бил редовен докторант в ПУ. През 2015 г. на Димитър Топузов е дадена научната и образователна степен „доктор по право“ в Юридически факултет на ПУ по професионално направление 3.6. Право (Гражданско и семейно право) за защитен дисертационен труд „Нищожност на брачния договор“.

Той е утвърден учен в областта на гражданското и търговското право. Автор е на три монографии (едната от които е неговият дисертационен труд, а другата е колективна монография), двадесет и една статии, три учебни помагала.

От 2014 г. Димитър Топузов работи в ПУ – като асистент (2014-2016 г.) и главен асистент (2016 г. – досега). От 2020 г. е научен секретар на Юридическия факултет на ПУ.

2.2. Димитър Топузов е утвърден преподавател и лектор с безспорен принос в преподавателското, учебното и педагогическото развитие.

Той има над 13 години стаж като преподавател по правни науки в Юридически факултет на ПУ, видно от Удостоверение № РД-38-278/09.12.2024 г. на ректора на ПУ. През периода 14.05.2014 г. до 10.10.2016 г. е работил като асистент в Юридически

факултет на ПУ, катедра „Гражданскоправни науки“. По същото време е бил и секретар на катедрата. От 10.10.2016 г. досега е главен асистент в Юридически факултет, Катедра „Гражданскоправни науки“ на ПУ. Провежда семинарни занятия по „Семейно и наследствено право“ и „Гражданско право – обща част“, видно от Служебна бележка, издадена от декана на Юридически факултет и ръководителя на Катедрата по гражданскоправни науки. Изнася лекции по „Семейно и наследствено право“ и „Гражданско право – обща част“ (така например през учебната 2023/2024 г. е изнесъл 86 часа лекции и е провел 184 часа упражнения). Участва при провеждане на изпитите по тези дисциплини. Взема участие при разработването на нови упражнения и семинари. Участва в научни конференции и симпозиуми. Изготвя становища от името на Катедра „Гражданскоправни науки“ по проекти за нормативни актове и по тълкувателни дела. Осъществява контрол на работата на асистентите.

От 20.10.2020 г. е научен секретар на факултета. Подпомага декана с юридически консултации и изготвяне на документация, свързана с дейността на факултета по академичното развитие. Възлага задачи на членовете на факултета и на помощния административен персонал в съответствие с функциите си и контролира изпълнението им. Дава препоръки на катедрите, отговорни за конкретните административни процедури.

Автор е на три университетски учебни пособия (в съавторство), издадени през 2017, 2019 и 2023 г.

Предвид изложеното, убедено считам, че главен асистент Топузов е преподавател на възможно най-високо академично ниво, изключително добре подготвена и компетентна за заемане на академичната длъжност „доцент“, за която е обявен конкурсът.

2.3. За участие в посочения конкурс Димитър Топузов е представил следните трудове: една монография – “Принципите на европейското семейно право и възможностите за развитие на българското имуществено-брачно законодателство“, С.: Сиела, 2024, ISBN: 978-954-28-4845-5; колективна монография „Republic of Bulgaria” – In International Encyclopedia of Laws: family and Succession Law, edited by Walter Pintens, Alphe van den Rijn, NL: Kluwer Law International, 2019, ISBN 978-90-654-4888-0, 324 p., <https://kluwerlawonline.com/EncyclopediaChapter/IEL+Family+and+Succession+Law/FAM I20190033>; тринадесет статии: „Принципите на европейското семейно право – основни характеристики, правна природа и ограничения“ - В: Шопов, А. (съст.) Правото в XXI век – предизвикателства и перспективи. Том I, Пловдив, УИ „Паисий Хилендарски“, 2023, 373-387, ISBN 978-619-202-903-6; „Ще бъде ли суспендирано действието на избрания имущественобрачен режим при последващо поставяне на някого от съпрузите под запрещение? В подкрепа на утвърдителния отговор“ – В: Брак и отношения между съпрузите. Дискусионник по семейно право. Пловдив, УИ „Паисий Хилендарски“, 2022 г., с. 76-93, ISBN 978-619-202-730-8; „Принципи на европейското семейно право относно имуществото, издръжката и наследствените права на двойките във фактически съюзи“ – Правна мисъл, 2021, кн. 3-4, с. 62-77, ISSN 1310-7348 (в съавторство с доц. Велина Тодорова); „Преглед на подбрани решения от практиката на Върховния касационен съд за 2019-2020 г. по въпросите на родителското отчуждение и личните отношения на детето с баби и дядовци“ – Електронно издание „Предизвикай правото!“, 21.02.2021 г., <https://www.challengingthelaw.com/semеion-i-nasledstveno-pravo/pregled-vks-2018-emeino-pravo/>, ISSN: 1314-7854; „Принципи на европейското семейно право относно имуществените отношения между съпрузите“ – Правна мисъл, 2020, кн.4, с. 3-22, ISSN 1310-7348 (в съавторство с доц. Велина Тодорова); „Проблеми на завещателната дееспособност“ – Ius Romanum, бр.1/2020; Hereditas, с.335-358, ISSN:3467-

7007, <https://iusromanum.eu/periodicum/numeri>; “Is post-divorce spousal maintenance in Bulgarian law obsolete? – In: Rogerson, C., J. Miles, P. Parkinson, M. Antonoskolskaia (eds.) Family Law and Family Realities. Conference book – 16th World Conference of the International Society of Family Law. Eleven International Publishing, 2019; ISBN 978-94-6236-927-6; “Преглед на подобрани решения от най-новата практика на ВКС по въпроси на семейното право“ – Електронно издание „Предизвикай правото“, 14.07.2019 г., <https://www.challengingthelaw.com/semeyno-i-nasledstveno-pravo/pregled-vks-2018-semeyno-pravo/>, ISSN: 1314-7854; “De lege ferenda за защитата на наето семейно жилище“ – Правна мисъл, 2018, кн. 4, с. 48-60, ISSN 1310-7348; „Представителството между съпрузи в светлината на Принципите на европейското семейно право“ – Studia Iuris, бр. 1/2017, <http://studiaiuris.com>, ISSN 2367-5314 (10 т.); „Значението на Принципите на европейското семейно право за усъвършенстване на защитата на семейното жилище.“ – В: Шопов, А. (съст.) Soft law и развитието на съвременното право. С: Сиби, 2017, с. 169-187, ISBN 978-619-226-005-7; „Относно формата за действителност на брачния договор“ – Собственост и право, 2018, кн. 2, с. 43-51, ISSN 1312-9473; “Може ли да се претендира частична трансформация при одобрено от бракоразводния съд споразумение за съсобственост? Практически въпроси при липса на уговорки за съотношение на дяловете“ – Собственост и право, 2016, кн. 6, с. 41-47, ISSN 1312-9473.

Всички научни трудове, представени за рецензиране, са в областта на гражданското право, за която е обявен конкурсът.

Сред научната продукция на кандидата особено място заема представения от него хабилитационен труд - монографията „Принципите на европейско семейно право и възможностите за развитие на българското имуществено-брачно законодателство“. Монографията е с обем 302 страници и се състои от увод, три глави и заключение. Глава първа „Комисията по европейско семейно право и разработените от нея принципи“ е посветена на Комисията по европейско семейно право и разработените от нея принципи. Разгледани са въпросите, свързани с учредяването, устройството и дейността на Комисията по европейско семейно право, както и тези, отнасящи се до системата, структурата и съдържанието на тези принципи, тяхното предназначение, характеристики и правна природа, и разграничаването им от други сходни категории. В глава втора „Обща оценка за съответствието на българската уредба на съпругеските имуществени отношения с принципите на европейското семейно право“ се предлага оценка за съответствието на българската уредба на имуществено-брачните отношения с Принципите на европейско семейно право. Внимание е отделено на съответствието на българското семейно право с подхода на първична уредба на съпругеските отношения и с установените от принципите общи права и задължения, като е направена качествена оценка. В проведеня анализ е акцентирано върху недостатъците на националната уредба. В глава трета „Перспективи за усъвършенстване на уредбата на съпругеските имуществени права и задължения“ се анализират възможностите за преодоляване на недостатъците на българското законодателство. Предлага се създаването на първичен правен режим. Аргументира се усъвършенстване на уредбата на част от съпругеските права и задължения и на основата на принципите, международното право правото на други държави се предлага установяването на нови съпругески права и задължения – защита на наето жилище, право на съдебно овластяване, задължение за предоставяне на информация. Авторът достига до следните изводи. Първо, Принципите на европейско семейно право могат да послужат като модел за усъвършенстване на българското законодателство. Второ, според автора възприетият от комисията подход е по-сполучлив. Нашето законодателство трябва да се усъвършенства, тъй като не е налице пълноценен първичен брачен режим, не са предвидени гаранции за реалното участие на всеки от съпрузите при задоволяване нуждите на семейството, защитата на семейното

жилище е ограничена по обхват, съпружеството представителство не може да функционира, ако някой от съпрузите не може да изрази намеренията си, отсъствието на задължение за представяне на информация затруднява определянето за съпружеския принос, издръжката и други имуществени права. Трето, предлага се модел за преодоляване недостатъците на националната уредба, като се: въведе първичен брачен режим на съпружеските права и задължения; уреди иск за присъждане на паричната равностойност на дължимия съпружески принос; уреди защитата на семейното жилище сред общите права и задължения на съпрузите и като универсална мярка за закрила на жилищните нужди на семейството; въведе защита на наето семейно жилище, като съпругът на наемателя *ex lege* качеството на страна по наемното правоотношение; установи възможност за съдебно овластяване, когато някой от съпрузите не може да изрази намеренията си; закрепи нормативно общо правило за съпружеското представителство, че съпрузите не могат да се представляват взаимно, освен в изрично предвидените от закона случаи, ако не са упълномощени; установи задължение за предоставяне на информация с оглед определяне дължимия съпружески принос, упражняването на правото на издръжка и други съпружески права.

Монографията „Принципите на европейско семейно право и възможностите за развитие на българското имуществено-брачно законодателство“ е оригинален труд, съдържащ ценни научни приноси. Работата представлява първото цялостно изследване в българската правна литература на принципите на европейското семейно право и на съответствието на българската уредба на имуществено-брачните отношения с тези принципи. Трудът съдържа задълбочен анализ на правната уредба, теорията и практиката на тези въпроси от семейното право. Авторът е анализирал критично цялата българска литература, посветена на съпружеските имуществени отношения, както и сериозни чужди изследвания на принципите на европейското семейно право и на хармонизацията на семейното право в Европа. Изследвано е и националното семейно право на редица държави – Чехия, Малта, Испания, САЩ, Франция, Германия и др. Задълбочено са обсъдени съвременните теоретични виждания в тази област. Научният апарат е богат, а цитирането е точно и добросъвестно. В хабилитационния труд авторът е съчетал умело различни методи на научно изследване, което е несъмнено негово достойнство. С най-голям успех в изследването са използвани историческият, сравнителноправният и позитивистичният методи, което се обуславя от спецификата на явленията.

Хабилитационният труд съдържа следните основни ценни научни приноси.

Приносен характер има обоснованият извод, че Принципите на европейско семейно право могат да бъдат основа за усъвършенстване на уредбата на съпружеските имуществени отношения по българското законодателство. Безспорни научни приноси се съдържат и в конкретните изводи относно съпоставянето на българското семейно право и правилата на Принципите на европейското право, а именно че по българското право: липсва пълноценен първичен брачен режим (с.95-99); не са уредени гаранции за реалното участие на всеки от съпрузите при задоволяване нуждите на семейството (с.1213-133); защитата на семейното жилище е ограничена по обхват и не гарантира нуждите на семейството и децата (с.137-152); моделът на съпружеското представителство не може да функционира, ако някой от съпрузите не може да изяви воля (с.164-170); отсъствието на задължение за предоставяне на информация осуетява определянето на съпружеския принос и затруднява упражняването на правото на издръжка и други имуществени права (с.174-177). Научни приноси се съдържат и в предложенията *de lege ferenda*, както следва: въвеждане на първичен брачен режим, включващ и непознати на нашето право съпружески права и задължения (с.191-201); уреждане иск за присъждане на паричната равностойност на дължимия съпружески принос (с.201-211); уреждане на защитата на семейното жилище като общо право и задължение на съпрузите (с.212-227); въвеждане

на защитата на наето семейно жилище, по силата на която съпругът става по право страна по наемното правоотношение (с.227-234); установяване възможност за съдебно овластяване в случаите, при които съпруг не може да изяви воля, и уреждане на обща норма за съпружеството представителство – че единият съпруг не може да представлява другия съпруг освен ако е упълномощен, извън изрично уредените от закона случаи (с.234-250); уреждане на задължение за предоставяне на информация, което да обезпечи определянето на съпружеския принос, упражняването на правото на издръжка и други съпружески права (с.250-275).

Към автора могат да се отправят известни предложения с цел прецизиране на тезите и усъвършенстване на работата. Обстоятелството, че съпружеските права и задължения не са систематизирани, не означава, че нашето право не урежда общи имуществени права и задължения – чл. 13 и 17 от Семейния кодекс. От преосмисляне се нуждае идеята и двамата съпрузи да стават страни по право по договор за наем на семейно жилище, защото реализирането ѝ може да затрудни не само наемодателя, но и наемателите.

За участие в конкурса кандидатът е представил една колективна монография „Republic of Bulgaria” – In International Encyclopedia of Laws: family and Succession Law, edited by Walter Pintens, Alphe van den Rijn, NL: Kluwer Law International, 2019, ISBN 978-90-654-4888-0, 324 p., <https://kluwerlawonline.com/EncyclopediaChapter/IEL+Family+and+Succession+Law/FAM20190033>. В тази монография Димитър Топузов участва като съавтор в глава първа („Брак“) и глава трета („Съжителство без брак“) на част втора („Семейно право“), както и в глава първа („Наследяване по закон“), раздел трети („Система на наследяване“) и раздел четвърти („Права върху вакантно наследство“) и глава втора („Наследяване по завещание“) от част четвърта („Наследствено право“). В монографията са разгледани следните въпроси: условията и реда за сключване на граждански брак, правната природа, юридическия факт на брака и неговата недействителност по българското право; кръга на наследниците по закон, поредността за призоваване към наследяване, определяне на наследствените дялове; наследяването по право на заместване, правата на наследниците, живели с наследодателя, наследяването на осиновените; наследяването от държавата и общините; предпоставките за възникване на завещателната дееспособност, изискванията за съдържанието и формата на завещанието, неговите видове и пределите на завещателната свобода. Принос на автора са: предложената от автора класификация на критериите за придобиване на завещателна дееспособност; изводът, че поставените под пълно запрещение поради душевна болест могат да завещават; предложени критерий за разграничение между пряк и косвен завет.

За участие в конкурса са представени и тринадесет статии.

В статията „Принципите на европейското семейно право – основни характеристики, правна природа и ограничения“ - В: Шопов, А. (съст.) Правото в XXI век – предизвикателства и перспективи. Том I, Пловдив, УИ „Паисий Хилендарски“, 2023, 373-387, ISBN 978-619-202-903-6, се изследват основните характеристики и правната природа на Принципите на европейското семейно право. Тази статия няма да бъде рецензирана, тъй като съвпада с предмета на монографичния хабилитационен труд.

Статията „Ще бъде ли суспендирано действието на избрания имущественобрачен режим при последващо поставяне на някого от съпрузите под запрещение? В подкрепа на утвърдителния отговор“ – В: Брак и отношения между съпрузите. Дискусионник по семейно право. Пловдив, УИ „Паисий Хилендарски“, 2022 г., с. 76-93, ISBN 978-619-202-730-8, изследва предметния обхват и съдържанието на чл. 18, ал. 2 от Семейния кодекс. Принос на автора е изводът му, че защитната функция на тази норма не само ограничава непълнолетните и запретените да избират/договарят имуществено-брачен режим, но и

„суспендира“ действието на уредбата при последващо отнемане или ограничаване дееспособността на единия или и двамата съпрузи. Достоянство на работата са е предложенията му de lege ferenda.

Статията „Принципи на европейското семейно право относно имуществото, издръжката и наследствените права на двойките във фактически съюзи“ – Правна мисъл, 2021, кн. 3-4, с. 62-77, ISSN 1310-7348 (в съавторство с доц. Велина Тодорова), представя изработените от Комисията по европейско семейно право Принципи относно имуществото, издръжката и наследствените права при фактическите съюзи, което само по себе си е научен принос. Приносен характер има и разкриването на същността на фактическите съюзи, както и анализът на подхода на Комисията и очертаването на международната правна рамка, в която уредбата на фактическите съюзи следва да се уреди.

В статията „Преглед на подбрани решения от практиката на Върховния касационен съд за 2019-2020 г. по въпросите на родителското отчуждение и личните отношения на детето с баби и дядовци“ – Електронно издание „Предизвикай правото!“, 21.02.2021 г., <https://www.challengingthelaw.com/semеion-i-nasledstveno-pravo/pregled-vks-2018-semеino-pravo/>, ISSN: 1314-7854, за първи път в нашата литература се прави преглед на съдебната практика по въпросите за родителското отчуждение и за личните отношения на бабите и дядовците с техните внуци.

Статията „Принципи на европейското семейно право относно имуществените отношения между съпрузите“ – Правна мисъл, 2020, кн.4, с. 3-22, ISSN 1310-7348 (в съавторство с доц. Велина Тодорова), няма да бъде рецензирана, тъй като съвпада с предмета на монографичния хабилитационен труд.

В статията „Проблеми на завещателната дееспособност“ – Ius Romanum, бр.1/2020; Hereditas, с.335-358, ISSN:3467-7007,<https://iusromanum.eu/periodicum/numeri>, се разглеждат изискванията за придобиване на завещателна дееспособност по българското право по чл. 13 от Закона за наследството във връзка с поетите от нашата страна задължения съгласно Конвенцията за правата на хората с увреждания и на основата на сравнителноправен анализ. Принос на автора е изводът му, че завещателната дееспособност е специална, поради което към нея не могат да се прилагат утвърдените за общата гражданска дееспособност разрешения.

Статията “Is post-divorce spousal maintenance in Bulgarian law obsolete? – In: Rogerson, C., J. Miles, P. Parkinson, M. Antonoskolskaia (eds.) Family Law and Family Realities. Conference book – 16th World Conference of the International Society of Family Law. Eleven International Publishing, 2019; ISBN 978-94-6236-927-6, е посветена на уредбата на издръжката на бившите съпрузи в новия Семейен кодекс. Аргументирани са изводите на автора, че съвременните отношения между бившите съпрузи разкриват многообразие на модели, неизвестни на тези от времето на социализма, и за които уредбата е неподходяща. Приносен характер има и сравнителноправното изследване на издръжката между бивши съпрузи, както и обосноваването на необходимостта от концептуално преосмисляне на уредбата на тези отношения. Ново за нашата литература е и обсъждането на алтернативни подходи за уреждане на тази издръжка, които съответстват на моделите на съвременното семейство.

В статията “Преглед на подбрани решения от най-новата практика на ВКС по въпроси на семейното право“ – Електронно издание „Предизвикай правото“, 14.07.2019 г., <https://www.challengingthelaw.com/semеino-i-nasledstveno-pravo/pregled-vks-2018-semеino-pravo/>, ISSN: 1314-7854, се обсъждат в критичен план практиката на Върховния касационен съд (ВКС) в областта на семейното право. Фокусът на изследването е поставен върху имуществените отношения между съпрузите при законов режим на общност и по-специално върху правата върху придобитото по време на брака имущество,

както и във бащинството в контекста на практиката на Европейския съд по правата на човека.

Статията „De lege ferenda за защитата на наето семейно жилище“ – Правна мисъл, 2018, кн. 4, с. 48-60, ISSN 1310-7348, е посветена на въпроса за защитата на наетото семейно жилище. Тази статия няма да бъде рецензирана, тъй като съвпада с предмета на реабилитационния труд.

В статията „Представителството между съпрузи в светлината на Принципите на европейското семейно право“ – Studia Iuris, бр. 1/2017, <http://studiaiuris.com>, ISSN 2367-5314 (10 т.), се разглежда представителството между съпрузи по нашето право в контекста на Принципите на европейското семейно право. Тази статия няма да бъде рецензирана, тъй като съвпада с предмета на реабилитационния труд.

Статията „Значението на Принципите на европейското семейно право за усъвършенстване на защитата на семейното жилище.“ – В: Шопов, А. (съст.) Soft law и развитието на съвременното право. С: Сиби, 2017, с. 169-187, ISBN 978-619-226-005-7, е посветена на уредбата на Принципите на европейското семейно право за защитата на семейното жилище и на сравнението ѝ с националната уредба. Тази статия няма да бъде рецензирана, тъй като съвпада с предмета на реабилитационния труд.

В статията „Относно формата за действителност на брачния договор“ – Собственост и право, 2018, кн. 2, с. 43-51, ISSN 1312-9473, се анализират нормативните изисквания за начина на сключване на брачния договор – формата за действителност, компетентните да извършват необходимите удостоверявания лица. Интерес представлява обсъждането на въпросите за последиците от сключването на договора в по-тежка от нормативно установената форма и за възможността страните да уговорят форма за действителност.

В статията „Може ли да се претендира частична трансформация при одобрено от бракоразводния съд споразумение за съсобственост? Практически въпроси при липса на уговорки за съотношение на дяловете“ – Собственост и право, 2016, кн. 6, с. 41-47, ISSN 1312-9473, се дава отговор на въпроса, който е принос за автора, поставен в тълкувателно дело № 3/2015 г. по описа на ВКС, Гражданска колегия, дали е допустимо след като в одобреното от бракоразводния съд споразумение съпрузите са се съгласили, че придобитият по време на брака имот остава съсобствен, в последващ исков процес да се установява по-голям дял на единия съпруг на основание частична трансформация на негово лично имущество.

Представените за конкурса научни трудове на главен асистент д-р Димитър Топузов – както реабилитационният труд, така и останалите, по качества отговарят на изискванията на закона. В тях се съдържат многобройни ценни научни приноси. Д-р Топузов е демонстрирал своите възможности да формулира и аргументира задълбочено научните си тези. Съдържащите се в трудовете изводи, обобщения и предложения de lege ferenda имат не само научно, но и голямо практическо значение, защото не са самоцелни, а изцяло са съобразени с обществените нужди и съдебната практика. Използваният научен апарат е достатъчен.

Направените препоръки по никакъв начин не се отразяват върху ценността и сериозността на научните приноси на представените за рецензиране научни трудове и не омаловажават тяхното високо научно и научно-приложно значение.

2.4. Главен асистент Топузов покрива националните минимални изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“ в ПУ съгласно ЗРАСРБ (чл.26 и Правилника за прилагането му (чл.1а, ал.1)).

Изискванията на чл. 53, ал. 1 от ППЗРАСРБ относно придобита научна степен „доктор“ и нужната педагогическа дейност са изпълнени.

Всички публикации са след получаване на научната степен д-р по право.

Авторът има цитирания от други автори, видно от Справка на Национален център за информация и документация, Рег. № 94-05-134/28.11.2024 г.

Авторите трудове са негов личен принос.

Видно от представените документи, главен асистент Топузов събира следните изисквани точки по всички групи показатели, уредени в в ППЗРАСРБ, както следва: - по буква А – дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ – 50 точки; по буква В - хабилитационен труд – монография – 100 точки; по буква Г – научни публикации – 245 точки; по буква Д – цитирания – 355. Общият брой на точките с оглед изпълнените количествени показатели по групи А + В + Г + Д е 750 точки.

Цялостната ми оценка, на основание чл. 26, ал. 1 от ЗПАСРБ е положителна.

3. Вторият участник в конкурса е Иван Петков Мангачев

3.1. През периода 1993-1999 Иван Мангачев е бил студент по специалност „Право“ в Софийския университет „Свети Климент Охридски“. Успешно се е дипломирал като магистър по право в същия университет.

От 2003 до 2008 г. Иван Мангачев е бил докторант в Новия български университет. Защитил е дисертация на тема „Договорите за финансово обезпечение“ пред научно жури с протокол № 426/16.06.2008 г. С протокол № 9 от 01.12.2008 г. Научна комисия 19 на Висшата атестационна комисия е дала на Иван Мангачев научната и образователна степен „доктор по право“ по научната специалност 05.05.08 Гражданско и семейно право.

Специализирал е в Academy of European Law, UNIDROIT, House of Training по темите Prevention of Money Laundering & Terrorist Financing, Cross-Border Insolvency Proceedings, Settlement Finality Systems, European private Law.

От 2021 г. е член на Royal Studies Network (Уинчестър, Великобритания)¹. От 2016 г. е академичен член на Athens Institute for Education and Research². Член е на реакционната колегия на списанията Acta Universitatis Danubius (към Danubius University of Galati), а в периода от 2011 до 2019 г. е член на редакционната колегия на Journal of Politics and Law (към Canadian Center of Science and Education).

Работил е като юрисконсулт към Министерството на търговията и туризма (1999-2000 г.), „Обединена българска банка“ АД (2000-2006 г.), Асоциация на банките в България (2016-2017 г.), „Сосиете Женерал Експресбанк“ АД (2017-2019 г.), „Юробанк България“ АД (2021-2022 г.).

В периода 2001-2002 г. е бил правен съветник на Световната банка. Бил е правен съветник на Министерството на финансите (през 2015 г.), Euroclear SA/NV (2019-2021 г.), Министерството на труда и социалната политика (политически кабинет) (2024 г.). Бил е също правен съветник (дистанционна работа) към Better Regulation Ltd (2024 г.), програмен координатор към Национален институт на правосъдието (2006 – 2016 г.).

Участвал е като лектор на семинари, организирани от Институт на дипломираните финансови консултанти (от 2007 г.). НКЦ „Решение“, Софийския университет, Националния съюз на юрисконсултите, Център за обучение на адвокати „Кръстьо Цончев“ и др.

От 2021 до 2024 г. е адвокат в адвокатско дружество Wolf Theiss, а в момента е адвокат на свободна практика. От 2013 г. е арбитър към Арбитражния съд към „Централен депозитар“ АД.

¹ Няма представени доказателства нито каква е тази организация, нито за членството на кандидата.

² Няма представени доказателства нито каква е тази организация, нито за членството на кандидата.

Автор е на две монографии (едната от които е преработеният му дисертационен труд), 53 научни публикации, както и на доклади, изнасяни на научни конференции. Участвал е в следните проекти: Protection of Immovables in European Legal Systems – Cambridge University Press (ISBN:9781316385180), EU Cross-Border Insolvency Court-to-Court Cooperation Guidelines (JudgeCo-project) (ISBN 9789462365865), Study on interest rate restrictions in the EU (Project No. ETD/2009/IM/H3/87), Impact of Directive 2002/65/EC concerning the distance-marketing of consumer financial services on the conclusion of cross-border financial service contracts between professionals and consumers (Project No. SANCO/2006/B4/034).

3.2. В периода 01.10.2005 г. – 30.08.2019 г. Иван Мангачев е бил главен асистент в Новия български университет. От издадена от декана на МФ на Новия български университет служебна бележка от 18.12.2024 г. се установява, че Иван Мангачев е изнасял лекции и е водил упражнения по дисциплините Нормативна база на банковото кредитиране, Търговско право I част, Търговско право II част, Нормативна база на капиталовите пазари, Правен режим на международното финансиране, Банково право, Принципи на търговското право.

Изнасял е лекции в Университет Копенхаген (2009 г.) и Kazimiero Simonaviciaus Universitetas (2015 г.).

3.3. За участие в посочения конкурс Иван Мангачев е представил следните трудове: една монография – “Окончателност на сетълмента. Правна уредба“, Сиела, 2013, ISBN: 9789542812685; и четиринадесет научни статии и доклади: доклад във връзка с българското вещно право в Martin Santisteban, Sonia and Sparks, Peter (eds.) Protection of immovables in European legal systems; “Target 2 and Settlement Finality”, Acta Universitatis Danubius. Juridica, Vol. 7, No. 1 (2011), Print ISSN: 1844-8062. Online ISSN: 2065-3891; „Активната солидарност и нейното приложение в банковото кредитиране“, Търговско и облигационно право, 2024, кн.11, 1314-8133; „Законът за обявяване държавна собственост имотите на семействата на бившите царе Фердинанд и Борис и на техните наследници – национализация, експроприация, конфискация или етатизация?“ – Творчеството на проф. Константин Кацаров през призмата на съвременното право: Сборник доклади от научна конференция, посветена на 125-годишнината от рождението на проф. Константин Кацаров, 7 ноември 2023 г., НБУ, Издателство на Нов български университет, 2024, с. 186-202, ISSN 3033-1129 (Print), 3033-1137 (Online). Рецензиран колективен том; „За codex rationes, codex (ration) accepti et expensi et receptum argentarii“. Електронен правен сайт „Грамада“, ISSN (online): 2682-9703; “За банковите понятия „влог“, „депозит“ и „сметка“, Електронен правен сайт „Грамада“, ISSN (online): 2682-9703; „Правните форми на национализацията в банковия сектор - съпоставка и кратък коментар на Директива 2014/59/ЕС. Търговско и облигационно право, 2014 г., кн. 8, ISSN: 1314-8133; “Национализацията на „Франко-българската банка“, Електронен правен сайт „Грамада“, ISSN (online): 2682-9703; „Еднообразните правила за гаранциите, платими при поискване (ЕПГПП) и българската съдебна практика“, Електронен правен сайт „Грамада“, ISSN (online): 2682-9703; „Искът по чл. 71 ТЗ, Електронен правен сайт „Грамада“, ISSN (online): 2682-9703; „Производството по стабилизация – минало, настояще и близко бъдеще“, Електронен правен сайт „Грамада“, ISSN (online): 2682-9703; „Платежната транзакция в Европейското и в Римското право“, Ius Romanum, Universum iuris romani, бр. II/2017, стр. 491-500, ISSN 2367-7007; „Участници в система с окончателност на сетълмента“, Електронен правен сайт „Грамада“, ISSN (online): 2682-9703; „Принудително отчуждаване и национализацията като форми на одържавяване“, Собственост и право, 2009, кн. 6, ISSN: 1312-9473.

Всички научни трудове, представени за рецензиране, с изключение на статията „За *codex rationes, codex (ration) accepti et expensi* и *receptum argentarii*“. Електронен правен сайт „Грамада“, ISSN (online): 2682-9703, са в областта на гражданското право, за която е обявен конкурсът.

Представеният от кандидата хабилюационен труд - монографията „Окончателност на сетълмента. Правна уредба“ е с обем 283 страници и се състои от въведение, четири глави и заключение. Глава първа „Правна уредба. Исторически бележки“ е посветена на общите понятия като сетълмент, системи за сетълмент и кончателност. Разгледани са също историческото развитие на предпоставките за окончателност на сетълмента и съвременната му правна уредба. В глава втора „Субекти на системите с окончателност на сетълмента“ са изследвани участниците в системите с окончателност на сетълмента: системен оператор, агент по сетълмента, централен депозитар, клирингова къща, централен съконтрагент, банкови, инвестиционни и публични институции. Внимание е отделено на преките и непреки участници, както и на надзора върху тези системи. В глава трета „Елементи на механизма на окончателността на сетълмента“ са разгледани споразумението за система с окончателност на сетълмента, сметката за сетълмент, нареждането за превод и неговата неотменимост, обезпеченията, клиринга, нетирането и гаранционните схеми. В глава трета „Особености на производството по несъстоятелност при окончателност на сетълмента“ се анализират производството по несъстоятелност спрямо участник, оздравителните мерки спрямо участник, защитата на нарежданията за превод и нетирането, забраната за налагане на заповед върху сметката за сетълмент, забраната за обратно действие на производството по несъстоятелност, защитата на обезпеченията в производството по несъстоятелност.

Монографията е първият труд в нашата литература, посветен на явлението окончателност на сетълмента. В него е представена националната (към момента на издаването на монографията) и европейската правна рамка (вж. Директива 98/26/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 май 1998 година относно окончателността на сетълмента в платежните системи и в системите за сетълмент на ценни книжа (Директива 98/26/ЕО) и други актове). Разгледана е и правната уредба на редица държави от Европейския съюз. Интерес представлява историческият анализ на безналичните плащания, който обаче не е пряко свързан с окончателността на сетълмента (стр. 43-73). Ново за българската литература е описанието на субектите на системите с окончателност на сетълмента (стр. 75-94). За първи път в нашата литература са разгледани споразумението за системата с окончателност на сетълмента, сметката за сетълмент, неотменимостта на нареждането за превод, обезпеченията, клирингът и нетирането (стр. 95-142). Приносен характер има анализът на действащата към момента на издаването на монографията правна уредба на прилагането на принципа за окончателност на сетълмента в производството по несъстоятелност, както и на защитата на обезпеченията в производството по несъстоятелност (стр. 146-191). Приносен характер имат и съдържащите се в заключението предложения *de lege ferenda*. Интерес представлява и сравнението между текстовете на Директива 98/26/ЕО и текстовете на европейските национални законодателства (стр. 216-252).

Към хабилюационния труд могат да се отправят критични бележки. Предмет на изследване е не само въпросът за окончателност на сетълмента, но по-скоро този за системите за сетълмент. Понятието „сетълмент“ не е изяснено – авторът се задоволява с цитиране на легалната дефиниция, без да обосновава научно определение. Не е ясно по какви критерии са обособени субектите на системите за сетълмент и по какво те се отличават от участниците в тези системи. Авторът би следвало да разгледа платежните системи и на тяхна основа да изведе системите с окончателност на сетълмента. Липсва и научно определение на системите с окончателност на сетълмента.

За участие в конкурса са представени и четиринадесет статии и научни доклади.

Докладът във връзка с българското вещно право в Martin Santisteban, Sonia and Sparks, Peter (eds.) Protection of immovables in European legal systems (в съавторство със Силвия Цонева), няма научна стойност, той представлява кратко представяне чрез примери на някои от средствата за защита на собствениците на недвижими имоти по българското право.

В статията “Target 2 and Settlement Finality”, Acta Universitatis Danubius. Juridica, Vol. 7, No. 1 (2011), Print ISSN: 1844-8062. Online ISSN: 2065-3891, се прави кратко описание на TARGET 2, която е трансевропейска система за окончателност на сепълмента.

Статията „Активната солидарност и нейното приложение в банковото кредитиране“, Търговско и облигационно право, 2024, кн.11, 1314-8133, е посветена на активната солидарност, за която няма правна уредба. Приносен характер имат предложенията на автора за създаването на уредба на активната солидарност, както и препоръката му за изменение на чл. 171 от Закона за задълженията и договорите (ЗЗД) и чл. 26, ал. 2 от Закона за особените залози (ЗОЗ).

В статията „Законът за обявяване държавна собственост имотите на семействата на бившите царе Фердинанд и Борис и на техните наследници – национализация, експроприация, конфискация или етатизация?“ – Творчеството на проф. Константин Кацаров през призмата на съвременното право: Сборник доклади от научна конференция, посветена на 125-годишнината от рождението на проф. Константин Кацаров, 7 ноември 2023 г., НБУ, Издателство на Нов български университет, 2024, с. 186-202, ISSN 3033-1129 (Print), 3033-1137 (Online). Рецензиран колективен том, се анализира законът, с който семействата на бившите царе Фердинанд и Борис и техните наследници са лишени от личната им собственост, като българската държава е обявена за собственик на това имущество. Последователно са изследвани различните способности за придобиване на собственост от държавата съгласно дефинициите, дадени от професор Константин Кацаров и се прави извод кой от тях е приложен чрез съответния закон. Разгледани са и Решенията на Конституционния съд, които имат отношение по този въпрос.

Статията „За codex rationes, codex (ration) accepti et expensī и receptum argentarii“. Електронен правен сайт „Грамада“, ISSN (online): 2682-9703, няма да бъде рецензирана, защото е извън обхвата на обявения конкурс – тя има за предмет на изследване въпроси на римското, а не на гражданското право.

В статията “За банковите понятия „влог“, „депозит“ и „сметка““, Електронен правен сайт „Грамада“, ISSN (online): 2682-9703, се анализира съдържанието на тези понятия, като се проследява тяхното историческото развитие и се разглежда действащата уредба. Авторът не успява ясно да разграничи или обедини разглежданите правни явления и изводът му, че те не могат да бъдат разграничени, но платежната сметка е родово понятие, е противоречив (тъй като явленията не могат едновременно да бъдат не бъдат различни, но едното да е по-общо от останалите).

Статията „Правните форми на национализацията в банковия сектор - съпоставка и кратък коментар на Директива 2014/59/ЕС. Търговско и облигационно право, 2014 г., кн. 8, ISSN: 1314-8133, съдържа научни приноси, доколкото в нея се прави исторически и сравнителноправен преглед на банковата приватизация, национализация и отчуждаване, като същевременно се разглеждат уредените в Директива 2014/59/ЕС способности за финансова стабилизация.

Статията “Национализацията на „Франко-българската банка“, Електронен правен сайт „Грамада“, ISSN (online): 2682-9703, изследва национализацията на тази банка, която, за разлика от тази при другите банки (те се приватизират чрез метода

„преминаване на активите и пасивите“), се извършва чрез прилагане на метода „придобиване на акции“, уреден със специален закон.

Статията „Еднообразните правила за гаранциите, платими при поискване (ЕПГПП) и българската съдебна практика“, Електронен правен сайт „Грамада“, ISSN (online): 2682-9703, разглежда съдебната практика по прилагането на банковите гаранции. Тя има практическо значение, тъй като съпоставя правилата на ЕПГПП с изводите на съдилищата за тяхното приложение.

В статията „Искът по чл. 71 ТЗ, Електронен правен сайт „Грамада“, ISSN (online): 2682-9703; Производството по стабилизация – минало, настояще и близко бъдеще, Електронен правен сайт „Грамада“, ISSN (online): 2682-9703, съдържа научни приноси, тъй като в нея се разглежда съдържанието на термина „член“ при търговските дружества и се дава положителен отговор на въпроса дали при персоналните дружества има органи.

В статията „Производството по стабилизация – минало, настояще и близко бъдеще“, Електронен правен сайт „Грамада“, ISSN (online): 2682-9703, на основата на исторически преглед се представя най-обща характеристика на производството по стабилизация. Работата не съдържа научни приноси, тъй като в литературата тези въпроси са вече изследвани³.

В статията „Платежната транзакция в Европейското и в Римското право“, *Ius Romanum, Universum iuris romani*, бр. II/2017, стр. 491-500, ISSN 2367-7007; „Участници в система с окончателност на сетълмента“, Електронен правен сайт „Грамада“, ISSN (online): 2682-9703, се изследват платежните операции в римското право и в правото на Европейския съюз и се прави извод за приемственост между римскоправни форми на плащане и кредитния превод.

Статията „Участници в система с окончателност на сетълмента“, Електронен правен сайт „Грамада“, ISSN (online): 2682-9703, разглежда различните участници в системата с окончателност на сетълмента, които са предмет на анализ в хабилизационния труд, поради което няма да бъде рецензирана.

В статията „Принудително отчуждаване и национализацията като форми на одържавяване“, *Собственост и право*, 2009, кн. 6, ISSN: 1312-9473, се разглеждат понятията „одържавяване“, „национализация“ и „принудително отчуждаване за държавни нужди“, като те се съпоставят и се проследява тяхната връзка на основата на Конституцията на Република България и законите за държавната и общинската собственост. Приносен характер има изводът, че одържавяването е родов термин, а отчуждаването и национализацията – две негови форми.

Представените за конкурса научни трудове на д-р Иван Петков Мангачев – както хабилизационният труд, така и повечето от останалите отговарят на изискванията на закона. В повечето от тях се съдържат научни приноси. Някои от тях имат и практическо значение, защото са съобразени с обществените нужди и съдебната практика.

3.4. Д-р Мангачев покрива националните минимални изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“ в ПУ съгласно ЗРАСРБ (чл.26 и Правилника за прилагането му (чл.1а, ал.1)).

Изискванията на чл. 53, ал. 1 от ППЗРАСРБ относно придобита научна степен „доктор“ и нужната педагогическа дейност са изпълнени. Всички публикации са след получаване на научната степен д-р по право. Авторът има цитирания от други автори, видно от изготвена от него справка. Няма доказано по законоустановения ред плагиатство.

³ Вж. Маданска Н. Новите положения в Търговския закон, С:ИК „Труд и право“, 2017, стр.76-100.

Видно от представените документи, Иван Мангачев събира следните изисквани точки по всички групи показатели, уредени в в ППЗРАСРБ, както следва: - по буква А – дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ – 50 точки; по буква В - хабилитационен труд – монография – 100 точки; по буква Г – научни публикации – 240 точки; по буква Д – цитирания – 190. Общият брой на точките с оглед изпълнените количествени показатели по групи А + В + Г + Д е 580 точки.

Цялостната ми оценка, на основание чл. 26, ал. 1 от ЗПАСРБ е положителна.

4. В заключение на основание чл. 26, ал. 3 във връзка с чл. 26, ал. 1 ЗРАСРБ намирам, че главен асистент д-р Димитър Топузов удовлетворява в по-голяма степен изискванията за заемане на академичната длъжност „доцент“ в ПУ.

Вън от това, независимо че д-р Мангачев има една година по-голям времеви преподавателски стаж, давам по-висока оценка на показателите, свързани с учебната дейност (чл. 27, ал. 4, т. 1 ЗРАСРБ), на главен асистент д-р Топузов по следните съображения. Д-р Мангачев, за разлика от гл. асистент Топузов, не е щатен преподавател във висше учебно заведение от 2019 г. Второ, от представената служебна бележка за учебната заетост на д-р Мангачев в Нов български университет не може да се установи броя на часовете, през които той е преподавал, докато е бил на щатна длъжност. Трето, за разлика от д-р Мангачев, д-р Топузов е представил и учебни помагала в същата научна специалност, за която е обявен конкурсът.

Освен това, видно от Удостоверение № РД-38-238/18.10.2024 г., издадено от декана на Юридически факултет на ПУ във връзка с чл. 24, ал. 3 ЗРАСРБ, осигурената преподавателска натовареност, във връзка с която е обявен конкурсът, е свързана преимуществено с изнасяне на лекции по Семейно и наследствено право. От тази гледна точка д-р Топузов следва да бъде предпочетен пред д-р Мангачев, защото първият, за разлика от втория, е преподавал предвид всичко по семейно и наследствено право, а и представените от него за участие в конкурса трудове, са в областта на семейното и наследственото право.

Във връзка с показателите, свързани с научноизследователската дейност, би могло да се приложи само показателят по чл. 27, ал. 4, т.2, б. „а“ - членство в авторитетна творческа и/или професионална организация в съответната научна област (показателят по чл. 27, ал. 4, т. 2, б. „в“ е неприложим и за двамата кандидати, тъй като няма никаква представена от тях информация в тази връзка). Иван Мангачев е представил информация, че е член на Royal Studies Network и Athens Institute for Education and Research. Той обаче не е обяснил какво представляват тези организации, нито каквито и да е доказателства, че наистина е техен член. По тази причина намирам, че показателят по чл. 27, ал. 4, т.2, б. „а“ е неприложим и за двамата кандидати.

Показателите по чл. 27, ал. 4, т. 3 ЗРАСРБ са неприложими и за двамата кандидати (те не са дали информация по тези въпроси), поради което няма да бъдат прилагани при тяхното класиране.

5. Предвид изложеното, предлагам следното класиране на кандидатите в конкурса:

- на първо място - главен асистент д-р Димитър Симеонов Топузов;
- на второ място – д-р Иван Петков Мангачев.

По тези съображения, на основание чл. 26, ал. 3 от ЗРАСРБ, чл. 57, ал. 3 и чл. 57а, ал. 1 от ППЗРАСРБ и чл. 68, ал. 3 и чл. 69, ал. 1 и 2 от ПРАСПУ и моята положителна оценка на изследователската и педагогическа дейност, ми дават основание да предложа на научното жури д-р Димитър Симеонов Топузов да бъде избран за заемане на

академичната длъжност „доцент“ в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ в област на висше образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление №.6 „Право“ в научна специалност „Гражданско и семейно право“.

София, 4 март 2025 г.

С уважение: _____
(Ангел Калайджиев)